

far' (MLWagner, *Argot Barc.*, 68). Pel que fa a molts membres d'aquesta família expressiva, es poden veure consideracions i dades de Spitzer (encertades en ZRPb. lvi, 76; no pas, però, en *LexikK*, 87, on vanament volia atansar *liro* i algun altre mot en *li-* amb el llatí DELIRARE). *Alliro* 'certa jogaina' (Ribes, *DAG.*)?

En canvi és segur que hi ha germandat amb la gran família de mots expressius a la qual pertanyen, entre molts més, que agrupo en el DCEC/DECH (LELO): no sols el cast. *lelo*, sinó encara més el gall.-port. *lérias* «monserga, broma, conversació difusa», «conversació, charla», «discursio sin sustancia», «habladurías», gallec sanabrès *larear* «charlar en demasia», gr. *λαλέω* 'jo garlo, jo parlo', *Εύλαλλα* 'la ben-parlant', gall. dial. *lolo*, ast. *lollo* «tonto», l'ar. vg. *lélia* 'la senyora, la Teta --'.

Així mateix bc. *lolo* 'neci, toix', i també bc. guip. *lela* id. (Van Eys, *Dict. Bq.-Fr.*, 250; Uhlenbeck, *Vgl. Lautl. d. bk. Dial.*, p. 18), que té altra variant *lelo*, no sols en el mateix sentit, sinó també substantivat *lelo* «tema, porfía, manía» d'on «sonsonete, estribillo» i d'aquí el famós i prou rebregat *lelo*, que hom suposà cantat pels resistents èuskars primitius («*Leloaren kantua*). Per damunt de tots oc. *lèri* el significat del qual va dardant des de 'babau, badoc' fins a 'beatament content': avui és encara prou rodanès (*TdF*) i ja el trobem des de c. l'a. 1200 (Arnaut Daniel, *PSW*), per exemple en *Flamenca*: «—de letras sabe(t)s assàs / —Ostes, ben sai, no me n fas / ges ara trop gais ni trop *leri* / si ben sai legir mon sauteri» (v. 2310).

DERIV.: *Alelat*, *alelar-se* [«tornar-se lelo, *hebesce-re*», Lab. 1839], també cast., però allà tampoc documentat fins a princ. S. XIX; cf. sard *lella* (MLWagner, *Litbl.* xxxvi, 288), *lellare* 'feinejar lentament', cors *alletteratu* 'força obstinat'; *lelejar*: pall. *leleyá* 'desvariejar, delirar, un malalt' (Tor, *BDC* xxiii, 295), 'repapiejar' a Freixa de Sort (1959). + *Lilador* 'lladre' caló (Besses). Per al compost o encreuament castellà *pelele* (també usat en *Canyissaes*, p. 40), veg. PELELE, DECH (i cf. l'ús en basc i les suggerències de Gavel, *RIEB* x, 39-44).

Lert 'just, lògic' tort. (*BDC* III, 100), veg. *ALERT*A (I, 173b16, 32ss., 44-6).

LESIÓ, pres del ll. *laesio*, -onis, 'ferida', derivat de *laedere* 'ferir'. □ 1.ª doc.: 1276, *CosíTort*.

«En les riberes de les aygües --- del terme de Tortosa, pot hom draps lavar, canejar, secar --- grava o terra d'aquèn cavar --- francament e quítia, sens vedament de tot hom; enaxí, emperò: sens dany e *lesió* de les honors que aquèn són, e sens embargament e dany dels passants qui aquèn passaran» (ed. Ol., 20). En català, doncs, el mot apareix com a cultisme, i antigament sense altre matís que el del perjudici jurídic, moral i anàlegs; *pendre lesió* 'ser perjudicat, ser disminuït': «Quan imagin - d'aquest' amor la causa, / no la percebe - e menys hon té son siti: / crec que desam, e quan ne pens ser quiti / --- / quan desgrat sent, - Amor tost a si-m tira, / o almenys fa - que *lesió* no-n

prenga: / en hora -m ve - que son leig m'és bellea, / mas per tostemp - de sos fets he fereea», Ausiàs (CXIX, 4b). Els lexicògrafs no el registren fins a Belv. i Sanelo (II, 32r1, amb cita d'un text administratiu no gaire antic); i roman fins avui terme mèdic i legal-administratiu. Per a un representant hereditari del llatí LAEDERE, veg. ENLLEIR.

DERIV.: *Lesionar* [Dort.]. *Lesiu* [1905, Bullbena; Vogel].

Lès, *lesa*, adj., del part. passiu de *laedere*: encara més estrictament, cultisme, que *lesió*, i avui ja no usat més que en expressions de la mena de *lesa majestat*, crim legal, d'on *lesa humanitat* i anàlegs: apareix primer en la Cròn. del Cerimoniós, *lesa majestat*; «Eva mal goig, maldició, / --- / li fon manada / una primera / ley, prou laugera, / que la sservàs: / ella soldà-s / ab un damnat / --- / a Déu rebel / --- / sols per son dit / la ley trencà: / ella pecà de crim molt fort, / digne de mort, / *majestat lesa*; / per Déu represa / fon, e citada, / tota sglayada / ---», JRoig (*Spill*, 10375); eventualment, sense sortir de la terminologia jurídica, amb acc. a penes ampliada, pot aparèixer amb alguna generalització del sentit abstracte: «*Diu Moreno a la deessa Venus, com a procurador dels vells*: De manament - de part de vostr' Altesa, / una per tres - citat, me represente: / mas, segons tinc esta causa compresa, / veig yo ma part - perjudicada y lesa; / car del meneig - aquest, prou no-m contente / ---», fi S. xv, *Somni de Joan Joan* (v. 1223). *Lesura*.

Illès, pres del negatiu llatí *illaesus* [1460: JRoig, *Spill*, 3601, rimant amb *del foc sospès*], aplicat al cos de l'infantó miraculós que vol cremar la sarraïna malvada.

De *lesió* —tal com del cast. ant. *lisió*n, i port. ant. *leiçã*, *aleijã*o (cf. C. Michaëlis, *RLus.* III, 129ss., n.º 2; i *KJRPb.* IV, 341, 342), es deriva el verb cast. *lisiar*, -ado, 'esguerrar, mutilar', 'contrafet' (cf. DCEC, s. v.), port. *aleijar*, -ejar [-ant, *aligiado*, -isiado, S. XIII]—: paral·lelament cat. ant. *lesiar* [S. xv]: *lesiats* doc. de 1433, *BABL* v, 199; *AlcM* només Fr. Alegre, fi S. xv.

Alesiar: «Ara, puix som concordes de nostra batalla, dix lo cavaller, vós Tirant, me haveu a jurar e fer sagrament --- de no acceptar requesta de negun altre cavaller, ne fer armes negunes, per ço que laugerament se potia seguir ésser nafrat o *alesiat* de algú de vostres membres, e la batalla per vós acceptada, no pogués venir en aquella fi per mi tant desitjada», JoMartorell (Ag. I, 219); i en altres passatges de la gran novel·la o de la seva imitació afegida per Galba: «a cascut colp que dava, de mort o de *alesiat* scapar no podia», «dones parides que jahen en lo lit, e hòmens molt vells e gent *aleziada*» (Ag. IV, 13, 35); i el *DAG.* cita d'un Confessional del S. xv «jugant ab --- altres bèsties feres, les quals concenien me podien matar o *alesiar*, axí com havien fet a altres». També variant *allislar*: «Mares traydores / --- / propis fills manquen, / ulls los arranquen, / e *allisien*, / perquè mils sien / acaptadors / e vividors / sobre -l país», JRoig (*Spill*,